

Чинники формування довіри як соціально-психологічного феномену

Ольга Кметюк

магістрантка кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: kmetiukoi@krok.edu.ua

Ганна Склярєва

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: honcharovago@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9366-4591

Довіра - це віра в надійність людини або системи, переконаність людини, групи, суспільства або нації в тому, що навколишнє середовище не має наміру заподіяти їм шкоду. Фундаментальна та базова довіра до світу, сформована в дитинстві, є передумовою для соціального порядку. Це основа чуттєвого самовизначення людей на засадах «ми - вони» та «ми - інші»[1].

Довіра у міжособистісних взаєминах - це внутрішній стан суб'єкта, викликаний іншими людьми, який проявляється в спілкуванні та поведінці. Особливості прояву довіри базуються на попередньому досвіді особистості, нормах і моральних цінностях, світогляді. Довіра виникає у тому випадку, якщо суб'єкт переконався, що інша людина може розділяти його цінності, має схожий світогляд.

В. Вічев вважав, що в результаті тривалої взаємодії та на основі єдиних інтересів і цілей виникає соціально-психологічна спільність, яка характеризується стійким духовним зв'язком між тими, хто спілкується, взаєморозумінням, згуртованістю та довірою.

Отже, довіра розуміється як відкритість, надійність, взаєморозуміння, збіг інтересів та морально-етичних переконань.

Відповідно до моделі довіри, яку запропонували Д. Макнайт, Л. Куммінгс та Н. Червані, довіра формується під впливом таких чинників:

- особистісних: існування схильності до довіри, готовності довіряти у когось з учасників взаємодії;
- інституціональні: «інституціональної» довіри;
- когнітивних [2].

За іншого підходу, у міжособистісних відносинах ступінь прояву довіри суб'єкта (хто довіряє) об'єктові (кому довіряють) залежить від низки чинників і умов, які поділяють на [5]:

- суб'єктні, які визначаються особливостями суб'єкта довіри (рівень базисної довіри (тип особистості), досвід довіри, зовнішні та внутрішні характеристики, як постійні, так і тимчасові (стан емоційної і когнітивної сфери, стан здоров'я));
- об'єктні, які стосуються об'єкта довіри (зовнішні і внутрішні, постійні і тимчасові, атрибутивні і випадкові);
- чинники середовища, що включають відносно постійні умови зовнішнього

середовища, які впливають на рівень довіри.

Розглянемо детальніше першу групу чинників. Особистісними чинниками, які впливають на можливість довіряти, є внутрішнє переконання щодо довіри іншим людям та світу, а також рівень особистісного контролю та здатність особи проживати власні кризи.

Наприклад, проживання кризового досвіду війни конфронтує нас як особистостей з екзистенційними данностями, про які пише Ірвін Ялом у своїй роботі з екзистенційної терапії. Криза обмежує нашу Свободу, розгортає до Абсурду, підсилює Ізоляцію та скорочує дистанцію до Смерті. В такому життєвому контексті ми зустрічаємося з тривогою, провинною і соромом, що активують автоматичні програми реагування, якими є життєвий сценарій [3]. Відповідно, проживання такого досвіду може негативно впливати на довіру до себе та до інших.

Внутрішні конфлікти особистості можна визначити як ще один особистісний чинник формування довіри чи недовіри. Логічно припустити, що внутрішній конфлікт особистості розгортається в просторі внутрішньої реальності – суб'єктивному просторі сприйняття індивіда, який включає в себе найрізноманітніше життя внутрішніх переживань, роздумів, рефлексії. У ситуаціях, коли внутрішня реальність впливає на сприйняття зовнішнього світу, внутрішні конфлікти переростають у зовнішні. Саме крізь призму внутрішньої реальності людина зазвичай дивиться на навколишній зовнішній світ [4].

До чинників формування довіри можемо віднести й афіліацію, підвищену емоційну потребу в прив'язаності (прихильності). Люди, яким це властиво, часто не помічають реальних особистісних рис пратнера. Потреба у емоційній близькості перевищує інтерес до глибшого пізнання іншого, змушуючи ідеалізувати його, а не зустрічатись з реальністю.

Таким чином, процес формування довіри до іншої людини невід'ємно пов'язаний з процесом внутрішньо-особистісних та міжособистісних відносин. Довіра відіграє важливу роль у міжособистісних відносинах, виступаючи головною умовою формування позитивних взаємин, своєрідним фундаментом і невід'ємним атрибутом людського спілкування. Довірчі взаємини характеризуються комфортністю спілкування, взаєморозумінням, психологічною близькістю та безпекою.

Список використаних джерел

1. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс. – Київ : Основи, 1999. – 726 с.
2. Чугунова Є. М. Аналіз психологічних чинників встановлення довірливих стосунків у студентській молоді - м. Київ.
3. Скляр (Гончарова) Г.О. Перехід від нарративу життєвого сценарію до екзистенційного нарративу: практика екзистенційного кризового консультування / Г. О. Скляр (Гончарова), С. О. Коніщев // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: тези доповідей IV Міжнародної конференції (7 грудня 2022 р., м. Київ). - Київ: Університет "КРОК", 2022.
4. Сингаївська І.В. Методи юнгіанського аналізу в розв'язанні внутрішнього конфлікту особи-

стості (на прикладі роботи з пошуком сенсу життя) / І. В. Сингаївська, В. В. Ткач, Р. М. Ткач //Правничий вісник Університету "КРОК" .-2016. - Вип. 24. - С. 229-234.

5. Д. П. Лисенко Психологічні особливості формування довіри в міжособистісних відносинах// Теорія і практика сучасної психології - 2019р., №4, т.1. ISSN 2663-6026 (Print), 2663-6034 (Online.)